

Přehled peruánských bohů

Zdroj: http://www.fext.cz/bestiar/bestiar_063.htm

Inti

Nejvyšší božstvo, Slunce, bylo personifikované panovníkem (Inkou) a bohem **Inti**. Byl hlavním a nejdůležitějším božstvem inckého státu, jeho kult byl ovšem udržován spíše politicky a vojensky. Armády Inků dobývaly kultovní místa starých bohů, aby potvrdily **Intiho** převahu nad původními Stvořiteli.

Občas bývá považován za syna boha **Viracochy**, ale většinou je ztotožňován pouze se Sluncem, které prostě je. **Inti** je zakladatelem lidského rodu, který začíná **Manco Capakem** a **Mamou Ocllo**, čili předky incké dynastie.

Původní myšlenka náboženství, že všichni lidé vychází ze stejného předka, a tudíž jsou si rovni, v Andách posloužila jako nástroj k formování velké říše, zahrnující různé národy. Po vzniku Inckého superstátu se měnil i mýtus. Když lidé po stvoření vyšli z jeskyně v Tambo Toco, vzlétl **Mancův** bratr **Ayar Uchu** do nebes, kde mu **Inti** prozradil, že **Manco Capac** (do té chvíle **Ayar Manco**) je Sluncem vyvolený stát se vládcem **Cuzca**. Vládnoucí rod se stal rovnějším a další drobné úpravy oficiální víry následovaly, zejména posílení slunečního kultu na úkor **Viracochy**, a po rozšíření říše k moři i **Pachacamaca**.

Viracocha

Viracocha byl státní bůh, nejvyšší podle inckého uspořádání všehomíra. Stvořil vesmír, člověka i všechno ostatní. Jeho svět měl několik období. Nejprve **Viracocha** stvořil svět temný, obydlený obry, nebo tzv. kamennými lidmi. Ti však svého stvořitele neposlouchali, a byli potrestáni. Dle jedné verze byli proměněni zpět v kameny, a jejich pozůstatky je možné spatřit coby trosky měst **Tiahuanaco** či **Pukara**, alternativně byli spláchnuti potopou. Z celého lidstva se zachránil toliko jeden lidský pár, který byl přemístěn do zmíněného **Tianuahaca**, kde tehdy žili bohové. A později také Kečuánci, od kterých Inkové **Viracochu** v podstatě převzali.

Další stvořitelský pokus měl za materiál hlinu, z níž bůh vymodeloval lidi i faunu. Člověčí figurky různě pomaloval, aby je pak po vdechnutí života také naučil rozličné a rozdílné zvyky a znalosti a dovednosti. **Viracocha** poté nakázal nebeským tělesům (Slunce, Měsíc a hvězdy), aby vylezly z ostrovů jezera **Titicaca** na oblohu a zbavil tím svět tmy.

Poté se vydal na pouť zemí, aby šířil vzdělání, náboženství i kulturu. Ačkoliv je jinak brán jako vzdálené (leč všudypřítomné) božstvo, jehož vzhled si věřící nijak nekonkretizují, takhle evangelní činnost obdařila **Viracochu** vzhledem vysokého bílého muže.

Podle pozdějších výkladů stvoření světa probíhalo v pěti obdobích. V prvním žili bohové (**Viracocha** a další), v druhém obři (uctívající **Viracochu**), ve třetím **Viracocha** stvořil primitivní národy, čtvrté období patřilo zakladatelům civilizace (předchůdci incké říše) a v pátém přišli ke slovu Inkové.

Hned poté odkráčel **Viracocha** přes Tichý oceán na západ. Incký Pátý svět ukončil příchod Španělů, kteří byli zpočátku pro svůj vzhled vítání coby **Viracochové**.

Pachacamac

Andská říše spojovala dvě kulturní oblasti, hory a mořské pobřeží, a každá z nich uznávala jiného boha. Lidé z hor za Stvořitele a nejpodstatnější kosmickou sílu považovali **Viracochu**, obyvatelé žijící na pobřeží **Pachacamaca**. S ním se pojí zajímavý stvořitelský mýtus. **Pachacamac** je synem Slunce a Měsíce, a dokonce ani první lidi nestvořil on, ale bůh jménem **Con**. Moci se **Pachacamac** ujal až později, když **Cona** porazil, a jeho lidské výtvořiny proměnil v opice. Poté si vyrobil vlastní lidský pár, jenže ho zapomněl krmit, a samec mu zemřel hladu. Pozůstalá šla ke Slunci buď s prosbou, nebo s obviněním, že nebesa nezasáhla. Božstvo zasáhlo aspoň opožděně, a paprskem zplodilo s první ženou potomka. Později ale **Pachacamac** nevlastního bratra zabil, rozsekal a zahrabal do země. Z jeho zubů vyrostla kukuřice, z kostí brambory, maniok a juka, a z masa (vegetariáni, pozor!) ovoce a zelenina. Ponechal si pouze penis a pupek, z nichž vytvořil dalšího muže, kterému dal mu jméno **Vichama**. Následně si usmyslel, že ho také usmrtí, ovšem **Villama** (jiný přepis) odešel do světa a **Pachacamac** se k němu nemohl dostat. Zabil tedy

aspoň první ženu, a její tělo předhodil kondorům. Vytvořil si nový chovný pár, který pro **Pachacamaca** zalidnil zemi (Druhý lid). Jenže **Villama** se vrátil, oživil matku a vyrazil se pomstít. **Pachacamac** raději uprchl do moře a **Vichama** jeho Druhý lid proměnil v kameny. Protože však byl povahy méně kruté, než stvořitel jeho matky, přečaroval aspoň obyčejné kameny někdejších lidských panovníků a šlechticů v posvátné přírodní objekty **huaco** (nejčastěji vrcholky hor, jeskyně, balvany, někdy lidské výtvořiny jako sloupy či posvátné stavby), plná božské síly. Aby svět nezůstal liduprázdný, poprosil **Vichama** otce Slunce o novou lidskou generaci. Slunce ho vyslyšelo a poslalo na zem tři vejce: zlaté, stříbrné a měděné. Z nich vzešly tři lidské kasty (panovník a šlechtici ze zlata, ženy ze stříbra a neurozený lid z mědi).

Existuje ovšem také verze, podle níž **Pachacamac** seslal na zem čtyři hvězdy, dvě mužského principu, dvě ženského, aby skrz ně vyšlo na svět lidstvo. Z mužských hvězd vyšli panovníci a muži šlechtického původu, z hvězd ženských ženy a osoby neurozené.

Pachacamacův kult byl stejně jako kult jeho vysokohorského kolegy **Viracochy** pro Inky neporazitelný, proto s ním incká říše musela počítat. A i když se jim podařilo povýšit svého slunečního boha nad ně, nikdy nevyčnival příliš.

Ostatní božstva

Hlavním pánem krajiny (Huarochiri) byl bůh **Huallallo Carhuincho**.

Coniraya Viracocha, další andský bůh, kterého zmiňuje spisek ze 17. století, prý nemá nic společného s vysokohorským **Viracochou**. Přestože je vydáván za boha předinckého, pravděpodobně se jedná incký pokus o propojení předinckých kultů **Pachacamaka** a **Viracochy**.

Bůh, který uměl pouhým slovem stvořit či zničit vesnice, města či geologické útvary, putoval světem, kázal a pomáhal. Aby stvořil např. zavlažovací systém, stačilo mu udeřit rákosovým květem o zem.

Coniraya Viracocha často procházel zemí v oděvu žebráka. Jednou při svých toulkách narazil na krásnou a vznešenou dívku jménem Cavillaca, která si však otrhaného tuláka pochopitelně ani nevšimla. **Coniraya Viracocha** se proměnil v ptáka, sedl si na strom, pod nímž jeho vyvolená tkala, shodil dolů ovoce, plněné jeho vlastním spermatem. Dívka ho snědla a po příslušné době porodila syna.

To, že nezná otce, ji hnětlo víc, než fakt, že vůbec otěhotněla, proto když dítě dosáhlo jednoho roku a batolilo se, svolala všechny duchy, polobohy a bohy ze širokého okolí a oznámila, že se za jednoho z nich provdá. Protože Cavillaca nebyla špatná partie, hodlali se předvést všichni, vyšňořili se do nejlepších obleků a dostavili se na námluvy. Spolu s nimi i jeden otrhaný žebrák. Budoucí nevěsta vyslala batole, neboť to byl její záměr, aby citem určilo otce. Synáček si vylezl do klína ošklivému otrhanci, což krasavice odmítla akceptovat, sebrala dítě a utekla.

Coniraya Viracocha se jí vypravil hledat, ale netušil, že Cavillaca i s jejím potomkem vběhla do mořských vln a tam oba zkameněli. Putoval zemí, vyptával se na ženu s dítětem a dostával odpovědi. Skunka, který řekl, že Cavillaca je rozhodně někde daleko, bůh obdařil zápachem, zatímco kondora, který podlézavě prohlásil, že **Coniraya Viracocha** ženu i syna brzy najde, odměnil dlouhým životem a dostatkem potravy.

Když pak dospěl až k moři, kamenů si nevšiml, zato narazil na dvě **Pachacamacovy** dcery, které se pokusil svést. U starší se mu to podařilo, mladší ho odmítla, proměnila se v holubici a odlétla. To boha naštvalo a vzteky zničil sádku **Pachacamakovy** manželky **Urpay Huacac**, což bylo jediné místo, kde tehdy žily ryby. Ty se odtud rozprchly do širého oceánu a od těch dob je jich moře plné.

Kromě zemědělských bohů a Slunce s Měsícem, byla středem úcty též noční obloha, především Mléčná dráha, která byla symbolizována lamou. Pro královský rod byly lamy posvátnými zvířaty. Při dubnových oslavách (tzv. **Ayriwa**) bývala vybraná, dokonale bílá lama, oblečena do rudých šatů, do uší dostala náušnice, a byla napájena kokou a chichou. Takto zasvěcená lama pak nemohla být nikdy zabita. Jiné lamy však byly někdy obětovány po tisících.